

Soud: Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí: 02.07.2009
Spisová značka: 30 Cdo 3450/2007
ECLI: ECLI:CZ:NS:2009:30.CDO.3450.2007.1
Typ rozhodnutí: Rozsudek
Heslo:
Dotčené předpisy:
Kategorie rozhodnutí: D

30 Cdo 3450/2007

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy

JUDr. Karla Podolky a soudců JUDr. Pavla Vrchy a JUDr. Pavla Pavlíka v právní věci žalobce J. P., proti žalovaným 1) J. T., zastoupenému advokátem, a 2) J. T., o 196.580,64 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Šumperku pod sp. zn. 15 C 224/99, o dovolání prvního žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 31. ledna 2007, č.j. 40 Co 1011/2005-261, takto:

I. Rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 31. ledna 2007, č.j. 40 Co 1011/2005-261, se ve vztahu k prvnímu žalovanému ve výroku I.

v odstavci prvním, jakož i v akcesorických výrocích o náhradě nákladů řízení, zrušuje.

II. Zrušuje se rovněž ve vztahu k prvnímu žalovanému rozsudek Okresního soudu v Šumperku ze dne 9. prosince 2004, č.j. 15 C 224/99-231, ve výroku I. co

do částky 154.580,64 Kč s 19% úrokem z prodlení z částky 34.000,- Kč od 20.10.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč od 20.11.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč

od 20.12.1997 do zaplacení, a z částky 36.580,- Kč od 20. 1. 1998 do zaplacení, jakož i ve výroku II. o náhradě nákladů řízení.

III. V uvedeném rozsahu se věc vrací Okresnímu soudu v Šumperku k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Rozsudkem ze dne 9. prosince 2004, č.j. 15 C 224/99-231, Okresní soud v Šumperku uložil žalovaným povinnost, aby společně a nerozdílně zaplatili

žalobci částku 196.580,64 Kč s 19% úrokem z prodlení z částky 42.000,- Kč od 9. 1. 1997

do zaplacení, z částky 34.000,- Kč od 20.10.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč

od 20.11.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč od 20.12.1997 do zaplacení, z částky 36.580,- Kč od 20. 1. 1998 do zaplacení, to vše do 15 dnů od právní moci rozsudku (výrok I.). Okresní soud dále rozhodl o náhradě nákladů řízení mezi účastníky a státní (výroky II. a III.). Po provedeném řízení okresní soud vzal za prokázané, že dne 2. prosince 2006 byla mezi manžely J. (žalobcem) a R. P., jako pronajímateli, a oběma žalovanými, jako nájemci, uzavřena nájemní smlouva, kterou „byla žalovaným pronajata nemovitost čp. 93 v M., včetně pozemků, k objektu náležející, když nebytové prostory byly specifikovány tak ve smlouvě, že se jimi rozumí veškeré vnitřní prostory uvnitř nemovitosti čp. 93, pronajímané pozemky leží na stavební parcele 216/1 a na parcele p.č. 217/3 zapsané na LV č. 126 v evidenci nemovitostí pro obec V. L. k.ú. M.“, a dále že „touto nájemní smlouvou pronajímatel přenechal nájemci do užívání prostory a pozemky výše uvedené, a to k účelu provozování obchodní činnosti a výroby...“ za sjednané nájemné ve výši 40.000,- Kč. Okresní soud dále vycházel ze zjištění, že „žalobce nežádal Obecní úřad ve V. L., aby vyslovil souhlas s pronájmem této nemovitosti žalovaným“, a že společně s manželkou „požádali Městský úřad Š. v r. 1994 o vydání stavebního povolení k stavebním úpravám objektu v M. č. 93 se změnou účelu užívání na výrobu těstovin a žalobci a jeho manželce bylo Městským úřadem v Š. dne 9.8. 1994 vydáno stavební povolení č.j. Výst. 2244/94-Ing.Ur. na požadované stavební úpravy objektu M. č. 93 s odůvodněním, že objekt čp. 93 v M. je budova, která byla adaptována na kulturní dům z původního statku, v přízemí byla restaurace, kanceláře, sklady a sociální zařízení, v I. nadzemním podlaží investor zřídí výrobu těstovin. Stavební povolení nabylo právní moci 8. 9. 1994. Ke kolaudaci nedošlo.“ Okresní soud vzal také za prokázané, že žalovaní užívali takto pronajaté nemovitosti včetně technologického zařízení od 1.12.1996 do 28. 1. 1998, z tohoto titulu zaplatili pronajímatelům celkem částku 386.000,- Kč, ovšem „nezaplatili za prosinec 1996, říjen 1997, listopad 1997, prosinec 1997 a za poměrnou část v lednu 1998, celkem 196.580,64 Kč.“ Ze znaleckého posudku V. K. okresní soud zjistil, že „obvyklá cena za roční nájem žalovaných nemovitostí, tj. budovy čp. 93 a pozemků p.č. 216/1 a 217/3 v době od 1. 12. 1996 do 28. 2. 1998, a to s technologií, činila 750,- Kč za 1 m² a rok, za 668,05 m² podlahové plochy citované nemovitosti činí nájemné 501.038,- Kč, cena, tj. obvyklá hodnota z technologií činí tedy 500.000,- Kč. Obvyklá cena za roční nájem těchto nemovitostí bez technologií činí 700,- Kč za 1 m² a rok, tj. 467.000,- Kč. Z téhož znaleckého posudku má soud za prokázané, že skutečně dohodnuté nájemné ve výši 754,44 Kč za 1 m² a rok (42.000,- Kč měsíčně x 12 měsíců = 504.000,- Kč) odpovídá podle propočtů citovaného znaleckého posudku obvyklé ceně.“ Okresní soud po právní stránce věc posoudil s ohledem na zjištění, že žalobce nepožádal o souhlas přísl. obecní úřad ve smyslu § 3 odst. 2 věta druhá zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, tak, že „nájemní smlouva z 2. 12. 1996 v části, týkající se místností v domě čp. 93 v M., určené k provozování obchodu a služeb, je neplatná pro chybějící souhlas národního výboru k provozování obchodu a služeb (§ 41 občanského zákona), v další části, týkající se nájmu společných prostor domu a pozemků, je nájemní smlouva platná.“ Další důvod neplatnosti cit. smlouvy, jež podle žalovaných měl spočívat v tom, že nebytové prostory byly pronajaty k účelům, ke kterým nebyly stavebně určeny, okresní soud neshledal důvodným, „neboť na stavební úpravy objektů M. č. 93 se změnou

účelu užívání na výrobu těstovin bylo vydáno stavební povolení dne 9. 8. 1994, čímž je předmětný objekt určen k užívání jako výroba těstovin dle § 85 odst. 1 stavebního zákona...Skutečnost, že nebylo vydáno kolaudační rozhodnutí ještě neznamená, že stavba nebyla dokončena a nebyla schopna užívání a v řízení bylo prokázáno, žalovaní v uvedeném objektu čp. v M. výrobu těstovin provozovali, bylo ji tedy možno k tomuto účelu užívat."

Okresní soud uzavřel, že „vzhledem k tomu, že nájemní smlouva (mimo místnosti určené k provozování obchodu a služeb) od 15. 9. 1997 do 30. 9. 1997 se neprodloužila, respektive nebyl platně uzavřen dodatek ke smlouvě, pak dle § 676 odst. 2 občanského zákona, se obnovuje nájemní smlouva za týchž podmínek, za jakých byla uzavřena, a to opakovaně.“ Protože žalovaní - jak již výše uvedeno - předmět nájmu užívali v období od 2. 12. 1996 do 28. 1. 1998 a z tohoto titulu dosud žalobci zaplatili částku 386.000,- Kč, dospěl okresní soud k závěru, že za vymezené období žalovaní dluží ještě žalobci částku 196.580,64 Kč. Okresní soud odmítl současně obranu žalovaných vycházející z argumentace, že „dohodnutá výše nájmu a za užívání pronajatých nemovitostí byla nepřiměřeně vysoká“, když „bylo vyvráceno závěry znaleckého posudku znalce V. K., který stanovil výši nájemného obvyklého v daném místě a čase u žalovaných nemovitostí v době od 1. 12. 1996 do 28. 1. 1998 se závěrem, že dohodnutá výše nájemného a za užívání žalovaných nemovitostí, je v souladu s obvyklou cenou za roční nájem žalovaných nemovitostí.“

K odvolání prvního žalovaného krajský soud v záhlaví citovaným rozsudkem změnil žalobě vyhovující meritorní výrok I. rozsudku okresního soudu tak, že uložil žalovaným povinnost, aby zaplatili žalobci společně a nerozdílně částku 154.580,64 Kč s 19% úrokem z prodlení z částky 34.000,- Kč od 20.10.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč od 20.11.1997 do zaplacení, z částky 42.000,- Kč od 20.12.1997

do zaplacení, z částky 36.580,- Kč od 20. 1. 1998 do zaplacení, to vše do tří dnů

od právní moci rozsudku (výrok I., odstavec první), přičemž žalobu o uložení povinnosti žalovaným zaplatit žalobci společně a nerozdílně částku 42.000,- Kč s 19% úrokem z prodlení od 9. 1. 1997 do zaplacení zamítl (výrok I., odstavec druhý). Krajský soud dále rozhodl o nákladech řízení (účastníků a státu) před soudy obou stupňů (výroky II. až V.). Krajský soud především dospěl k závěru, že „v souzené věci mají účastníci na straně žalované postavení nerozlučných společníků. Svědčí o tom povaha předmětu řízení vyplývající z hmotného práva. Právním důvodem žaloby podané proti žalovaným je, že jako účastníci závazkového právního vztahu nesplnili povinnost, k níž se podle smlouvy zavázali, oba jsou spoludlužníci, a proto účinky procesního úkonu žalovaného 1) se vztahují i na druhého žalovaného. Proto odvolací soud podrobil napadený rozsudek odvolacímu přezkumu i ve vztahu k druhému žalovanému.“ Krajský soud shledal skutkové závěry okresního soudu za správné, úplné a „podstatu posuzované věci vyčerpávající.“ Vycházel z toho, že v daném případě byl žalobou uplatněn nárok na peněžitě plnění vycházejícího ze skutkového tvrzení, že „na základě nájemní smlouvy ze dne 2. 12. 1996 žalovaní užívali pronajaté prostory za účelem provozování obchodní činnosti a výroby, avšak žalobce za to neobdržel smluvené protiplnění (nájemné) v žalované výši. Dospěl-li okresní soud k právnímu závěru o neplatnosti nájemní smlouvy a nemohl tak požadavek žalobce posuzovat z pohledu norem upravujících nájemní vztah, mohl a měl bez dalšího na žalobcem popsany skutek (skutkový děj) aplikovat hmotněprávní normu upravující nárok na vydání plnění z bezdůvodného obohacení.“ I podle odvolacího soudu se žalovaní na úkor žalobce bezdůvodně

obohatili, „neboť předmět nájmu podle neplatné nájemní smlouvy užívali, aniž by za něj zaplatili »v daném místě a čase obvyklou výší nájemného«. Jsou tudíž povinni bezdůvodně obohacení vydat.“ Okresní soud ze znaleckého posudku znalce V. K. zjistil obvyklou cenu za roční nájem pronajatých nemovitostí, přičemž „skutečně dohodnuté nájemné ve výši 754.44 Kč za 1 m² a rok/ 42.000,- Kč x 12 měsíců = 504.000,- Kč, tedy odpovídá ceně obvyklé.“

Předmětný znalecký posudek je podle krajského soudu „přesvědčivý co do úplnosti, obsahuje logické odůvodnění znaleckého posudku, a proto závěry tohoto posudku mohly být podkladem pro závěr okresního soudu o výši bezdůvodného obohacení.“ S ohledem na námitku promlčení odvolací soud korigoval ve shora uvedeném směru rozsudek okresního soudu ohledně vydání bezdůvodného obohacení za užívání předmětných nemovitostí za měsíc prosinec 1996, kdy žaloba, jež byla podána u okresního soudu dne 12. 7. 1999, byla podána po uplynutí subjektivní promlčecí doby a v důsledku vznesené námítky promlčení nárok žalobce na vydání bezdůvodného obohacení v tomto rozsahu zanikl, a to včetně akcesorického požadavku na 19% úrok z prodlení z uvedené částky od 9. 1. 1997 do zaplacení.

Proti meritornímu výroku rozsudku krajského soudu, s výjimkou jeho části, kterou byla žaloba o zaplacení částky 42.000,- Kč s 19 % p.a. úrokem z prodlení

od 9.1. 2007 do zaplacení zamítnuta, podal prostřednictvím svého advokáta včasné dovolání první žalovaný (dále též „dovolatel“). Přípustnost dovolání dovolatel odvozuje z § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. při uplatnění dovolacích důvodů ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o.s.ř. Dovolatel především v dovolání zdůrazňuje, že okresní soud posoudil nájemní smlouvu ze dne 2. 12. 1996 jako zčásti neplatnou, pokud se jednalo o místnosti v domě č.p. 93 v M., určených k provozování obchodu a služeb, a to pro chybějící souhlas přísl. obecního úřadu k provozování obchodu a služeb, a zčásti platnou, pokud se jednalo o další části týkající se nájmu společných prostor domu a pozemků. Ze znaleckého posudku V. K. okresní soud dovodil, že výše nájemného smlouveného v předmětné nájemní smlouvě je v souladu s obvyklou cenou za roční nájem předmětných pozemků. Dovolatel v tomto směru vytýká, že z odůvodnění (písemného vyhotovení rozsudku okresního soudu) nevyplývá, jakou částku přisoudil okresní soud z titulu nájemného podle platné části nájemní smlouvy

ze dne 2. 12. 1996, a jakou částku z titulu bezdůvodného obohacení. Dovolatel

ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř. vadu, který mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, spatřuje při provádění dokazování znaleckým posudkem, neboť přesto, že posudek vykazoval zjevné vady a nelogičnosti, soudy obou stupňů nevyhověly návrhu dovolatele na provedení důkazu revizním znaleckým posudkem, když znalec K. nesplnil zadání soudu, neboť namísto toho, aby zjišťoval výši obvyklého nájemného v daném čase a místě, kde se nachází předmětná nemovitost, zabýval se obvyklou výší nájemného v okresních městech celého Olomouckého kraje, ve kterých je samozřejmě cenová úroveň zásadně jiná, než ve V. L. „Pozornosti krajského soudu unikly i tak zásadní skutečnosti jako to, že znalec vycházel ze smluv uzavřených mezi žalobcem a společností I. F. H. CS, a.s., které byly fingované a absolutně neplatné a kupní ceny v nich uvedené nikdy zaplacené nebyly. Přesto znalec s těmito »cenami« pracuje jako s rozhodujícími vstupními údaji.“ Znalecký posudek postrádá zásadní odborný podklad, kterým je vyhodnocení skutečně realizovaných smluvních vztahů k nemovitostem užívaným k obdobnému účelu, jak užívali předmětné nemovitosti žalovaní, „a to v co nejužším regionu ve

vztahu k M.“ Z údajů na straně 20 znaleckého posudku vyplývá, že u porovnávaných objektů jde patrně o ceny pouze inzerované a zcela chybí údaj o tom, zda znalec konzultoval cenovou úroveň dle skutečně uzavřených a zejména též plněných nájemních smluv u realitních kanceláří působících v daném regionu. „Namísto databáze takovýchto hodnověrných údajů získaných u realitních kanceláří »pracuje« znalec se zcela nepřezkoumatelnými »výpočty«.“ Krajský soud tedy učinil z předmětného znaleckého posudku skutkové zjištění, které nemá v tomto znaleckém posudku oporu, t.j. že v daném místě a čase byla obvyklá výše nájemného za užívání objektu drobného (správně obdobného) druhu ve výši 750,- Kč/m² ročně. Podle dovolatele napadený rozsudek krajského soudu též spočívá na nesprávném právním posouzení věci, neboť krajský soud dospěl k závěru, že výše bezdůvodného obohacení žalovaných „se rovná výši nájemného sjednaného v neplatné nájemní smlouvě z 2. 12. 1996.“ Krajský soud nevzal v úvahu, že neplatnost nájemní smlouvy způsobil žalobce tím, že nepodal u příslušného obecního úřadu návrh na schválení nájemní smlouvy podle § 3 odst. 2, věty druhé, zákona č. 116/1990 Sb., a nemůže se tudíž domáhat plnění, které mu podle této neplatné nájemní smlouvy náleželo ve stejné výši, ale pouze z jiného právního důvodu. V tomto směru dovolatel odkázal na rozhodnutí dovolacího soudu ve věci sp. zn. 30 Cdo 1789/2000, ve kterém se konstatuje, že přiznání peněžité náhrady ve výši odpovídající nájemnému sjednanému účastníky neplatnou smlouvou by bylo v logickém rozporu s podstatou a smyslem občanskoprávního institutu o bezdůvodném obohacení ve smyslu § 451 obč. zák. Dovolatel má za to, že v daném místě a čase obvyklou výši nájemného nelze vyjádřit konkrétní přesnou částkou, nýbrž vždy určitým rozmezím, ve kterém se v daném místě a čase vyskytují ceny nájemného za užívání srovnatelných objektů. Výši bezdůvodného obohacení pak lze přiznat na dolní hranici reálně se vyskytující cenové rozmezí tak, jak se podává i z rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ve věci sp. zn. 29 Cdo 697/99. Z uvedených důvodů dovolatel navrhl, aby Nejvyšší soud České republiky dovoláním napadený rozsudek krajského soudu zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k podanému dovolání prvního žalovaného písemně nevyjádřil.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) shledal, že dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o.s.ř.) za splnění podmínky advokátního zastoupení dovolatele (§ 241 odst. 1 a 4 o.s.ř.).

Dovolací soud se dále zabýval přípustností dovolání, jež směřuje do výroku I. prvního odstavce rozsudku krajského soudu, kdy odvolací soud v návěti tohoto výroku nesprávně uvádí, že se tím – tedy i vedle výroku I. druhého odstavce o zamítnutí žaloby co do částky 42.000,- Kč s 19% úrokem z prodlení od 9. 1. 2007 do zaplacení – mění rozsudek okresního soudu, ačkoliv z hlediska obsahové stránky jde u výroku I. prvního odstavce jednoznačně o potvrzující meritorní výrok. Přípustnost dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. a) o.s.ř. tak nepřichází v úvahu, a ostatně v tomto směru dovolatel přípustnost svého dovolání ani nedovožoval. Podle dovolatele totiž přípustnost dovolání je dána ve smyslu § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř., který stanoví, že dovolání je přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, kterým soud prvního stupně rozhodl ve věci samé jinak než v dřívějším rozsudku (usnesení) proto, že byl vázán právním názorem odvolacího soudu, který dřívější rozhodnutí zrušil. Přípustnost dovolání je zde tedy postavena na skrytě diformním (rozdílném) meritorním rozhodnutí odvolacího soudu s meritorním rozhodnutím soudu prvního stupně, jenž byl

předcházejícím rozhodnutím odvolacího soudu zavázán právním názorem, a který se projevil v novém prvoinstančním rozhodnutí; v tomto směru se též hovoří o příčinné souvislosti mezi novým rozhodnutím soudu prvního stupně a závazným právním názorem odvolacího soudu v jeho předcházejícím kasačním rozhodnutí. Takováto vázanost nastává za situace, kdy je nezávislé rozhodnutí věci soudem prvního stupně vyloučeno, omezeno nebo usměrněno tím, že byl povinen vycházet ze závazného právního názoru odvolacího soudu do té míry, že tento právní názor odvolacího soudu byl jediné a výhradně určující pro jeho rozhodnutí ve věci. Právní názor odvolacího soudu musí mít na rozhodnutí ve věci takový vliv, že soud prvního stupně nemůže uplatnit své názory při rozhodování věci samé. Tam, kde není takovýto vliv na odlišný pozdější rozsudek soudu prvního stupně, t. j. kde není mezi závazným právním názorem odvolacího soudu a pozdějším odlišným rozhodnutím soudu prvního stupně vztah příčinné souvislosti, nelze přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. b) OSŘ dovozovat (srov. např. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 25. 9. 2006, sp. zn. 33 Odo 41/2005, in www.nsoud.cz).

V posuzované věci ovšem předcházející (v pořadí první) rozsudek okresního soudu ze dne 2. prosince 1999, č.j. 15 C 224/99-35, byl usnesením krajského soudu

ze dne 27. září 2001, č.j. 51 Co 284/2001-74, zrušen z důvodu, že „je přinejmenším předčasným“, neboť okresní soud „nezabýval se otázkou určení nebytových prostor“

a pro důkazní deficit ani nevyhodnocoval „co bylo předmětem nájmu (zda pouze nebytové prostory a pozemky nebo celá budova s pozemky.“ V tomto směru nelze mezi závěrem obsaženým v cit. kasačním usnesení a nově vydaným rozsudkem okresního soudu dohledat popsanou (skrytou) diformitu, neboť – jak plyne z obsahu odůvodnění písemného vyhotovení zmíněného kasačního usnesení odvolacího soudu – kasačním důvodem zde byla vlastně nepřezkoumatelnost cit. rozsudku okresního soudu

pro nedostatek (spočívající ve shora vytknuté absenci zjištění právně významných okolností) důvodů ve smyslu § 221 odst. 1 písm. c/ o.s.ř. ve znění platném ke dni rozhodnutí odvolacího soudu.

Dovolatel v podaném dovolání uplatnil dovolací důvody ve smyslu § 241a odst. 2 písm. a), b) a odst. 3 o.s.ř., přičemž z obsahu jeho dovolání je zřejmé, že vytýká rozsudku krajského soudu nesprávné právní posouzení ve vazbě na rozdílnost řešení s judikaturou Nejvyššího soudu ČR (viz odkazy dovolatele na rozhodnutí dovolacího soudu ve věcech sp. zn. 30 Cdo 1789/2000 a 29 Cdo 697/99). V tomto směru se tedy dovolací soud zaměřil na posouzení přípustnosti dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., podle kterého je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle § 237 odst. 3 o.s.ř. má rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Ze znění těchto ustanovení vyplývá, že dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je přípustné pouze k řešení právních otázek, což znamená, že v

něm lze samostatně namítat jen to, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [§ 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř.]. Naproti tomu je zcela vyloučeno uplatnění dovolacího důvodu zpochybňujícího skutková zjištění, z nichž odvolací soud při svém rozhodování vycházel (srov. § 241a odst. 3 o.s.ř.), a proto je dovolací soud povinen odvolacím soudem zjištěný skutkový stav převzít. Úspěšné uplatnění dovolacího důvodu podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., jímž lze namítnout, že řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, pak přichází v takovémto dovolání v úvahu jen za situace, kdy dovolací soud dospěje k závěru, že je dán zásadní právní význam napadeného rozhodnutí, tedy že je dovolání přípustné. Sám o sobě však tento dovolací důvod přípustnost dovolání podle § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. založit nemůže.

Dovolací soud dospěl k závěru, že v daném případě krajský soud vyřešil otázku dovolatelem v podaném dovolání vytčenou - vydání bezdůvodného obohacení v rozporu s hmotným právem, takže dovolání je přípustné, a je důvodné jak podle § 241a odst. 2 písm. a) o.s.ř., poněvadž řízení je postiženo vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, tak i podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., t.j. že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Jak již bylo shora uvedeno, v případě přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř. je dovolací důvod, předvídaný v § 237 odst. 3 o.s.ř., zapovězen, takže dovolací soud je povinen odvolacím soudem zjištěný skutkový stav převzít. Z odůvodnění písemného vyhotovení dovoláním napadeného rozsudku krajského soudu vyplývá, že odvolací soud na straně jedné konstatoval, že „skutkové závěry okresního soudu jsou správné, úplné, podstatu posuzované věci vyčerpávající“, a že „pokud jde

o právní hodnocení věci, pak...okresnímu soudu nelze vytknout nesprávnost použití v úvahu přicházejících právních předpisů nebo jejich mylnou aplikaci v této věci, neboť okresní soud věc podřadil pod odpovídající zákonná ustanovení, která v odůvodnění napadeného rozsudku rovněž citoval“, tedy jinak řečeno ztotožnil se závěrem okresního soudu, že „nájemní smlouva z 2. 12. 1996 v části, týkající se místností v domě čp. 93 v M., určená k provozování obchodu a služeb, je neplatná...v další části, týkající se nájmu společných prostor domu a pozemků, je nájemní smlouva platná“ (viz str. 9 odůvodnění cit. rozsudku), a na straně druhé zase uzavřel, že „nájemní smlouva ze dne 2. 12. 1996 ve znění jejich dodatků je (roz. celá) neplatná, neboť k jejímu uzavření nebyl udělen předchozí souhlas příslušného státního orgánu, a že žalovaní se na úkor žalobce bezdůvodně obohatili, neboť předmět nájmu podle neplatné nájemní smlouvy užívali, aniž by za něj platili »v daném místě a čase obvyklou výši nájemného«. Jsou tudíž povinni získané bezdůvodné obohacení vydat.“ Z odůvodnění rozsudku – v návaznosti na odvolacím soudem učiněný odkaz na znalecký posudek, který je podle odvolacího soudu „přesvědčivý co do úplnosti“ – je přitom zřejmé, že při skutkovém stavu věci, jak byl zjištěn okresním soudem, u odvolacího soudu nakonec dominoval právní závěr o (absolutní) neplatnosti (celé) nájemní smlouvy ze dne 2. 12. 1996; odtud pak také pramení úvahy odvolacího soudu o vydání předmětu bezdůvodného obohacení, které v dané věci tvořila „obvyklá cena za roční nájem pronajatých nemovitostí.“ Jestliže ovšem při takto vnitřně rozporném skutkovém základu věci, z něž odvolací soud vycházel při právním posouzení, dospěl odvolací soud nakonec k závěru, že žalovaní jsou povinni vydat žalobci předmět bezdůvodného obohacení, aniž by byl reflektován okresním soudem učiněný skutkový základ, který nejenže nedoznal v odvolacím řízení žádné změny, ale naopak odvolací soud se s ním zcela ztotožnil, pak nelze jinak, než uzavřít, že dovoláním napadený výrok

rozsudku krajského soudu řeší právní otázku v rozporu s hmotným právem, poněvadž v případě částečné neplatnosti smlouvy nelze aplikovat pravidlo chování (jež soudy obou stupňů výslovně ve svých rozhodnutích nezmiňují, avšak z něj nepochybně vycházely) obsažené v § 457 obč. zák. tak, jakoby byla neplatná celá smlouva a předmět bezdůvodného obohacení odvíjet od výše obvyklého nájemného v daném místě a čase, aniž by byla soudy reflektována částečná platnost předmětné nájemní smlouvy (jak uzavřel nalézací soud a jak se s jeho závěry jako zcela správnými ztotožnil také odvolací soud) jistě s reflexí nájemného

za vymezený (neplatností nedotčený) předmět nájmu.

Vzhledem k přípustnosti dovolání ve smyslu § 237 odst. 1 písm. c) o.s.ř., jakož i ke shora již vyložené jeho důvodnosti ve vazbě na dovolací důvod podle § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., byl dovolací soud podle § 242 odst. 3 o.s.ř. povinen současně též přihlédnout k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229

odst. 3, které v tomto případě zjištěny nebyly, jakož i k jiným vadám, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, i když nebyly v dovolání uplatněny; tyto jiné (a níže rozvedené) vady dovolací soud v posuzované věci shledal, a proto k nim při rozhodování rovněž přihlédl a vyvodil z nich zákonu odpovídající procesní důsledek.

Z obsahu spisu a z učiněných zjištění a závěrů okresního soudu, jak jsou uvedeny v odůvodnění písemného vyhotovení rozsudku soudu prvního stupně, vyplývá, že žalobce se svou manželkou R. P. pronajali žalovaným (jako celek) budovu č.p. 93 v M., v níž se nacházely nebytové prostory popsané ve smlouvě, se specifikovanými pozemky. Okresní soud tuto smlouvu, pokud jí byly pronajaty předmětné nebytové prostory, shledal pro absenci předchozího souhlasu přísl. obecního úřadu podle (tehdy platného) § 3 odst. 2 zákona č. 116/1990 Sb., o nájmu a podnájmu nebytových prostor, ve znění platném ke dni uzavření smlouvy, částečně neplatnou, když stran zbývajících předmětu nájmu naopak konstatoval její platnost.

Podle ustanovení § 451 obč. zák., kdo se na úkor jiného bezdůvodně obohatí, musí obohacení vydat (odstavec 1). Bezdůvodným obohacením je majetkový prospěch získaný plněním bez právního důvodu, plněním z neplatného právního úkonu nebo plněním z právního důvodu, který odpadl, jakož i majetkový prospěch získaný

z nepoctivých zdrojů (odstavec 2).

Podle § 457 obč. zák. je-li smlouva neplatná nebo byla-li zrušena, je každý z účastníků povinen vrátit druhému vše, co podle ní dostal.

Podle ustanovení § 458 odst. 2 obč. zák. musí být vydáno vše, co bylo nabyto bezdůvodným obohacením. Není-li to dobře možné, zejména proto, že obohacení záleželo ve výkonech, musí být poskytnuta peněžitá náhrada.

Konstantní soudní praxe vychází z toho, že v případě neplatné nájemní smlouvy spočívá obohacení pronajímatele v obdržených platbách nájemného a obohacení nájemce v tom, že užíval cizí věc, přičemž na rozdíl od pronajímatele, který je povinen vrátit inkasované nájemné, nájemce není schopen spotřebované plnění v podobě výkonu práva nájmu vrátit. Je proto povinen vrátit bezdůvodné obohacení peněžitou formou; pokud její výše není předpisem stanovena, určí ji soud podle své úvahy (§ 136 o. s. ř) opírající

se o finanční ocenění prospěchu, který účastníku užíváním věci vznikl. Majetkovým vyjádřením tohoto prospěchu je pak peněžitá částka, která odpovídá částkám vynakládaným obvykle v daném místě a čase na užívání obdobné věci zpravidla právě formou nájmu, a kterou by nájemce byl za běžných okolností povinen plnit podle platné nájemní smlouvy; důvodně se tedy tato náhrada poměřuje s obvyklou hladinou nájemného. Aby mohlo jít o částku skutečně „obvyklou“ vzhledem ke srovnávanému stavu, je nepochybné, že při srovnání musí být respektováno jak posuzované místo a období, tak charakter, stav i způsob užívání konkrétní věci (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 15. 6. 1999, sp. zn. 25 Cdo 2578/98, uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 53, ročník 2000, a usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 4. 2001, sp. zn. 25 Cdo 399/2001).

Jestliže nájemní smlouva je neplatná pouze zčásti, je logické, že výše judikovaný závěr stran zjištění rozsahu, resp. stanovení výše bezdůvodného obohacení, které je povinen „nájemce“ vydat „pronajímateli“, je třeba aplikovat toliko na tu část smlouvy, která je postižena neplatností, zatímco na zbývající část (platné) smlouvy uvedený mechanismus aplikovat nelze. Okresní soud ovšem v odůvodnění písemného vyhotovení svého rozsudku tyto evidentní hmotněprávní souvislosti ponechal zcela stranou, když sice konstatoval částečnou neplatnost nájemní smlouvy, ovšem v konečném důsledku žalobci přisouzenou peněžitou částku, která měla tvořit předmět bezdůvodného obohacení žalovaných, stanovil na podkladě zpracovaného znaleckého posudku stran obvyklého nájemného v daném místě a čase. Okresní soud ve svém rozsudku přitom nijak (logicky a tudíž přezkoumatelně) nevysvětlil, z jakého důvodu nakonec stanovil rozsah bezdůvodného obohacení žalovaných na úkor žalobce, i když podle jeho závěru nešlo o případ, kdy byla neplatná celá nájemní smlouva.

Absence srozumitelného odůvodnění okresním soudem aplikovaného postupu při rozhodování o uplatněném nároku na vydání plnění z bezdůvodného obohacení jde nepochybně na vrub přezkoumatelnosti rozsudku okresního soudu, který v tomto směru nesplňuje náležitosti na něj kladené ve smyslu § 157 odst. 2 o.s.ř.

Měl proto krajský soud ve smyslu § 219a odst. 1 písm. b) o.s.ř. přistoupit

ke kasaci rozsudku okresního soudu, a pokud tak neučinil, je třeba z pohledu dovolacího přezkumu konstatovat, že jde o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci.

Okresní soud v řízení sice v rámci zjištění výše obvyklého nájemného v daném místě a čase správně přistoupil v tomto směru k provedení důkazu prostřednictvím ustanoveného znalce, jenž zpracoval znalecký posudek, který však nehodnotil důsledně z pohledu úrovně jeho zpracování.

Znalecký posudek ve smyslu občanského soudního řádu představuje jeden z mnoha důkazních prostředků, byť je svou povahou nezastupitelný. Znalec je přitom osobou (fyzickou či právnickou), která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení (rozsudek Nejvyššího soudu České republiky

ze dne 28. května 2002, sp. zn. 33 Odo 325/2001).

Podle § 13 odst. 2 vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, ve znění k datu zpracování

posudku v této věci v nalézacím řízení, v posudku uvede znalec popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek).

Činnost soudu směřuje k zajištění dostatečných podkladů, na jejichž základě lze ve věci rozhodnout. Skutkový stav soud zjistí po procesu hodnocení jednotlivých důkazů. Povinností soudu je, aby důkazy hodnotil podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti a aby pečlivě přihlížel

ke všemu, co vyšlo v řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Znalecký posudek je jedním z důkazních prostředků (§ 125, § 127 o.s.ř.), který soud sice hodnotí jako každý jiný důkaz podle § 132 o.s.ř., od jiných se však liší tím, že odborné závěry v něm obsažené nepodléhají hodnocení soudem podle zásad § 132 o.s.ř. Soud hodnotí přesvědčivost posudku co do jeho úplnosti ve vztahu k zadání, logické odůvodnění jeho závěrů a soulad s ostatními provedenými důkazy. Hodnocení důkazu znaleckým posudkem tedy spočívá v posouzení, zda závěry posudku jsou náležitě odůvodněny, zda jsou podloženy obsahem nálezu, zda bylo přihlédnuto ke všem skutečnostem, s nimiž se bylo třeba vypořádat, zda závěry posudku nejsou v rozporu

s výsledky ostatních důkazů a zda odůvodnění znaleckého posudku odpovídá pravidlům logického myšlení. Z uvedeného vyplývá, že důkaz znaleckým posudkem soud hodnotí jako každý jiný důkaz, nemůže však přezkoumávat věcnou správnost odborných závěrů (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 25.4. 2002, sp. zn. 25 Cdo 583/2001).

Soud při hodnocení znaleckého posudku musí zkoumat, zda provedený úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel soudem uložené zadání (zodpověděl na otázky, resp. zadání soudu k předmětu znaleckého úkonu s určitě a srozumitelně vyloženým závěrem, který má oporu v podkladových materiálech, netrpí rozpory atd.). Zjistí-li soud, že znalec ne zcela splnil úkol, který soud vymezil ve svém opatření, případně nesplnil jej vůbec, nebo nedostatečným způsobem, podle okolností případu posoudí, zda znalce opatřením zaváže k doplnění tohoto neúplného (nedostatečného) posudku, a to i případně cestou realizace pořádkového opatření (uložením pořádkové pokuty dle § 53 odst. 1 o.s.ř.), nebo zda za účelem posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí, ustanoví jiného znalce.

Aby soud mohl znalecký posudek odpovědně hodnotit, nesmí se znalec omezit ve svém posudku na podání odborného závěru, nýbrž z jeho posudku musí mít soud možnost seznat, z kterých zjištění v posudku znalec vychází, jakou cestou k těmto zjištěním dospěl a na základě jakých úvah došel ke svému závěru (srov. Rc 47/55). Závěry znaleckého posudku přitom nelze bez dalšího přebírat, ale je třeba v případě potřeby je ověřovat i jinými důkazy, a to zejména tehdy, jestliže mohou být pochybnosti o správnosti závěrů znaleckého posudku. Tak je tomu např. tehdy, připouští-li znalecký posudek možnost zpřesnění jím uváděných údajů, avšak k tomuto zpřesnění znalec nepřikročí, nebo postupuje-li znalec ve znaleckém posudku podle určitého předpisu, ale v dílčím závěru se od něho bez bližšího zdůvodnění odchýlí (srov. Rc 33/95). Může také dojít k situaci, kdy jednotlivé dílčí závěry ve svém souhrnu si do určité míry odporují, nebo vycházejí ze zjištění, které neodpovídá znalcem popisovanému jevu, resp. souhrnu skutečností, k nimž měl znalec přihlížet.

Okresní soud usnesením ze dne 25. května 2004, č.j. 15 C 224/99-189, ustanovil znalcem V. K., jemuž v podaném znaleckém posudku uložil „stanovit výši nájemného obvyklého v daném místě a čase nemovitostí, zapsaných u katastrálního úřadu v Š. v katastru nemovitostí k. ú. M. – LV č. 126 a tam označených jako budova č.p. 93 a pozemky p.č. 216/1 a 217/3 v době od 1. 12. 1996 do 28. 1. 1998 ve 2 variantách: a) bez vnitřního technolog. zařízení a b) s vnitřním technolog. zařízením, pronajatých smlouvou o nájmu z 2. 12. 1996 (na č.l. 4 spisu) společně s budovou.“ Jakkoliv posléze ve vydaném rozsudku okresní soud dovozoval částečnou neplatnost nájemní smlouvy, je zřejmé, že okresní soud byl při zadání tohoto posudku veden úvahou o (částečné) neplatnosti smlouvy; tím více ovšem prostupovala nutnost, aby v rámci odborného posouzení (t.j. prostřednictvím znalce) bylo v tomto směru odpovídajícím způsobem precizováno zadání ke zpracování znaleckého posudku, tedy nikoliv celého předmětu nájmu, nýbrž nebytových prostor, resp. tedy té části předmětu nájemní smlouvy, jež podle okresního soudu měla být postižena neplatností. Namísto toho ovšem – jak se podává z citovaného zadání pro znalce – okresní soud požadoval

po znalci zjištění výše nájemného obvyklého v daném místě a čase všech pronajatých nemovitostí, a to s variantami bez vnitřního a s vnitřním technologickým zařízením.

Znalec K. ve zpracovaném posudku předně přistoupil k ocenění jednotlivých nemovitostí a teprve od str. 18 posudku se zaměřuje na zjištění („stanovení“) ročního nájemného a dospívá k dílčím odborným závěrům, u nichž v podstatě nelze zjistit skutkový podklad, jenž tvorbu těchto závěrů (z pohledu určitosti, srozumitelnosti a logické interpretace) umožňoval (viz arg. cit. z posudku: „Objekt: celek – nájemné je stanoveno bez technologie podle porovnávací hodnoty a je odhadnuto podle dostupných údajů, že bez technologie je reálný nájem asi o 7% nižší než s technologií. Taktéž reprodukční hodnota bez technologie je nižší asi o 3,3 % /viz str. 18 posudku/, „6. Porovnáním bez technologie. Cena 700,- Kč za 1 m² a rok podlahové plochy místností odpovídala běžným smluvním cenám v letech 1996-1998, ceny nájmu u těchto nemovitostí stagnují a za podobné ceny se pronajímají výrobní prostory 700*668,05=467 635 Kč. Cena porovnáním bez technologie 467.600,00 Kč.

7. Porovnáním s technologií. Odpovídá 750 Kč za 1 m² a rok. 750*668,05=501040 Kč. (Samotný pronájem technologie odhaduji na 50*668,05=33402,50 ročně). Cena – porovnáním s technologií 501.000,00 Kč /viz str. 19 posudku/). Na str. 20 posudku znalec přistoupil „ke zjištění ceny porovnáním nemovitostí jako celku“, kdy srovnával lokality H., P., N. M., O., Z. na M. a O., aniž by byl rovněž zřejmý skutkový podklad, z něž znalec činil takto konkrétní porovnávání. Na str. 21 posudku je pak provedeno celkové shrnutí, resp. znalcem učiněné závěry ve vazbě na předchozí jím dílčí odborné závěry.

Z popsaného je zřejmé, že znalec dospěl k dílčím závěrům, které z převážné části nevycházely ze zjistitelného skutkového základu a byly jakýmsi vyústěním informací, jimiž znalec disponoval, aniž by takové informace byly způsobem shora vyloženým v písemném vyhotovení posudku, v souladu s vyhláškou č. 37/1967 Sb., precizovány.

Za této procesní situace bylo povinností okresního soudu vést znalce k doplnění jím zpracovaného posudku, obzvláště pokud znalec na vyjádření prvního žalovaného k úrovni tohoto posudku reagoval dopisem ze dne 19.10.

2004 (na č.l. 220), v němž mj. zdůrazňuje, že „Uskutečněné prodeje či nabídky prodejů obdobných výrobů těstovin s předmětnou technologií a s obchodními sklady nejsou pro porovnání k dispozici. Znalcům proto nezbývá než použít jiné konkrétní nabízené provozovny..“, a aniž by právě tvrzený srovnávací podklad měl určité, srozumitelné a logické rozvedení

ve zpracovaném posudku.

Jestliže tedy okresní soud vycházel z uvedeného znaleckého posudku, který neobsahoval určitě, srozumitelně a logicky pochopitelný popis skutečností, z nichž znalec při tvorbě těch kterých dílčích závěrů vycházel, a v dané věci zákonu odpovídajícím způsobem nezjednal nápravu (formou vedení znalce k relevantnímu doplnění posudku, případně k ustanovení jiného znalce za účelem zpracování nového posudku), zatížil prvoinstanční řízení vadou, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci. Pochybení se pak dopustil i krajský soud, jestliže v popsané situaci v rámci odvolacího řízení nezjednal nápravu.

Uvedené skutečnosti odůvodňují závěr o prokázání dovolacího důvodu nesprávného právního posouzení ve smyslu § 241a odst. 2 písm. b) o.s.ř., jakož i zjištění vad řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (§ 242 odst. 3 o.s.ř.).

Dovolací soud proto podle § 243b odst. 2 o.s.ř. přikročil ke zrušení rozsudku odvolacího soudu v rozsahu, v němž byl rozsudek napaden dovoláním. Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí okresního soudu, dovolací soud ve smyslu § 243b odst. 3 o.s.ř. zrušil v uvedeném rozsahu i toto rozhodnutí a vrátil je okresnímu soudu k dalšímu řízení.

Dovolací soud pak považuje za nezbytné zdůraznit, že závěr krajského soudu, jak byl vyložen a promítnut do jeho rozsudku ohledně nerozlučného společenství žalovaných (že: „Právním důvodem žaloby podané proti žalovaným je, že jako účastníci závazkového právního vztahu nesplnili povinnost, k níž se podle smlouvy zavázali, oba jsou spoludlužníci, a proto účinky procesního úkonu žalovaného 1/ se vztahují

i na druhého žalovaného“), je nesprávný.

Procesní společenství účastníků je upraveno v ustanovení § 91 o.s.ř. Je-li žalobců nebo žalovaných v jedné věci několik, jedná v řízení každý z nich sám za sebe (§ 91 odst. 1 o.s.ř.), jde o tzv. samostatné společenství. Jestliže však jde o taková společná práva nebo povinnosti, že se rozsudek musí vztahovat na všechny účastníky, kteří vystupují na jedné straně, platí úkony jednoho z nich i pro ostatní (§ 91 odst. 2, věta první, o.s.ř.); takové společenství je nerozlučné. Pro posouzení, zda se jedná o samostatné nebo nerozlučné společenství, je rozhodná povaha předmětu řízení vyplývající z hmotného práva. O nerozlučné společenství jde tam, kde hmotné právo neumožňuje, aby předmět řízení byl projednán a rozhodnut samostatně vůči každému společníkovi. Soudní praxe i právní teorie vychází z toho, že osoby zavázané

k solidárnímu plnění jsou společníky samostatnými (srov. usnesení Nejvyššího soudu

ze dne 17. 2. 2000, sp. zn. 20 Cdo 2599/98, uveřejněné v časopise Soudní judikatura č. 8, roč. 2000 pod č. 90, Bureš J., Drápal L., Krčmář Z. a

kol.: Občanský soudní řád. Komentář I. díl, 7. vydání, Praha, C. H. Beck, 2006, str. 398). V samostatném společenství jedná každý účastník sám za sebe, vůči každému z nich může být samostatně (i odlišně) rozhodnuto, lhůta k podání odvolání běží doručením rozsudku každému z účastníků zvlášť (nerozlučný společník oproti tomu může podat odvolání včas, učiní-li tak v době, kdy alespoň jednomu z nich odvolací lhůta běžela), jejím marným uplynutím nabývá ve vztahu k tomuto účastníku rozsudek právní moci a jakmile uplyne lhůta k plnění, stává se i vykonatelným. Obdobně platí, že vztahuje-li se důvod zastavení výkonu rozhodnutí na jednoho ze samostatných společníků, nemá to vliv na výkon rozhodnutí vedený proti ostatním. Pro úplnost se dodává, že v případě peněžitého plnění se nejedná o plnění nedílné (srov. usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23. ledna 2007, sp. zn. 20 Cdo 670/2006, in www.nsoud.cz). Popsaným procesním institutům (samostatného a nerozlučného) společenství účastníků předcházely instituty společenství v rozepři, jež se podle účinků rozlišovaly

na společenství samostatné a společenství nerozlučné. V této souvislosti (a v tomto směru dovolací soud považuje za vhodné k doplňujícímu osvětlení materie citovat příslušné pasáže z níže uvedeného díla) ve vztahu k samostatnému společenství se zdůrazňuje, že „Ačkoliv při společenství v rozepři vystupuje na straně žalující neb žalované více osob (podmětů), je každá z nich vůči odpůrci samostatnou stranou

ve sporu. Neboť v pravdě je zde více samostatných sporů, jejichž spojení je jen zevní, formální, jeví svoje důsledky především pro každého jednotlivého společníka samého, zachovávajíc mu co do nároku, který se ho týká, postavení domini litis... Samostatnost každého společníka v rozepři... přináší sebou, že společenství nemusí trvati až do právoplatného rozhodnutí sporu. Musí zde býti... už při počátku sporu, nemusí ho však zde býti při skončení sporu. Neboť rozhodnutí nemusí být vydáno co do všech společníků najednou, a v též čas (případy zmeškání, uznání, vzdání, částeč. rozsudků), ale nemusí ani tehdy, když bylo vydáno společně pro všechny, zníti ve věci samé stejně. Může tedy jednoho společníka uspokojiti, druhého ne; může proto také tento míti příčinu, aby podal opravný prostředek, onen nikoli...“ Naproti tomu „Nerozlučné společenství je všude tam, kde účinek rozsudku, jež jest vydati, vztahuje se buď podle povahy sporného právního poměru (na př. spor o platnost testamentu) aneb podle zákonného předpisu... nutně ku všem společníkům, takže rozsudek může zníti co do všech společníků jednom jednotně.“ (Hora, V.: Československé civilní právo procesní, Díl II., Řízení před soudy první stolice, Praha 1932, str. 20 a násl.).

Protože z vyloženého plyne, že postavení žalovaných nepředstavovalo nerozlučné společenství, jak v odvolacím řízení nesprávně dovodil krajský soud, nedošlo v souzené věci ve smyslu § 242 odst. 2 písm. c) o.s.ř. k prolomení zásady vázanosti dovolacího soudu rozsahem dovolacího návrhu. Současně – s ohledem na rozsah a uplatněné dovolací důvody – nebyly zde ovšem ani vytvořeny procesní podklady ke korigování uvedeného závěru krajského soudu tímto rozsudkem.

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud i soud prvního stupně závazný. O náhradě nákladů řízení včetně nákladů dovolacího řízení mezi žalobcem a prvním žalovaným rozhodne soud v novém rozhodnutí o věci (§ 243d odst. 1 o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek podle občanského soudního řádu.

V Brně dne 2. července 2009

JUDr. Karel Podolka, v. r.

předseda senátu